

10.1.2019

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Viite Helsingin käräjäoikeuden edustajan kuuleminen hallintovaliokunnassa
16.1.2019 kello 10.15

Asia hallituksen esitys HE 24/2018 vp eduskunnalle rahankeräyslaiksi ja eräksi
siihen liittyviksi laeiksi

Yleistä

Käräjäoikeus pitää kannatettavana ehdotuksessa esitettyä rahankeräysmenettelyyn liittyvää hallinnollisen taakan keventämistä ja lupamenettelyn sujuvoittamista. Varsinaista rahankeräystä koskeviin ehdotettuihin säännöksiin käräjäoikeudella ei ole huomautettavaa.

Käräjäoikeus joutuu soveltamaan rikoslain säännöksiä ja sen vuoksi kiinnittää huomiota ainoastaan rikoslain muutosehdotukseen.

Rikoslain 17 luvun 16 c §:n 1 kohta

Rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteeseen sisältyvän epätasällisyyskiellon näkökulmasta esitetyn rikoslain 17 luvun 16 c §:n 1 kohdan osalta käräjäoikeus näkee ongelmalliseksi sen, että siinä on viitattu vain esitetyn uuden rahankeräyslain 4 §:n 1 momenttiin, jonka mukaan rahankeräys saadaan järjestää vain, jos Poliisihallitus on myöntänyt rahankeräyslupaa ja että pienkeräyksen järjestämiseen ei tarvita rahankeräyslupaa, mutta siitä tulee tehdä ilmoitus poliisilaitokselle. Viittaussäännöksen ulkopuolelle jää sekä esitetyn uuden rahankeräyslain 4 §:n 2 momentti, jonka mukaan vaalikeräyksen järjestämiseen ei tarvita rahankeräyslupaa eikä sen järjestämisestä tarvitse tehdä ilmoitusta että 1 §, jossa on lueteltu seitsemän eri kohtaa, joissa mainittu menettely ei kuulu lain soveltamisalaan. Siten esityssä rahankeräyslaissa on mainittu lukuisia eri menettelyitä, joissa rahankeräyslupaa tai ilmoitusta pienkeräyksen järjestämisestä ei rahankeräyslain mukaan tarvita, mutta näitä ei ole mainittu eikä niihin ole edes viitattu rangaistussäännöksessä.

Rikoslain 17 luvun 16 c §:n 2 kohta

Esitetyn rikoslain 17 luvun 16 c §:n 2 kohdassa on kriminalisoitu rahankeräyksellä saatujen varojen käyttö olennaisesti muuhun kuin rahankeräyslupaa haettaessa Poliisihallitukselle ilmoitettuun tai poliisilaitokselle pienkeräysilmoituksessa annettuun rahankeräyslain 27 §:n 1 momentissa tarkoitettuun käyttötarkoitukseen. Oikeuskäytännön kannalta kärkeäoikeus näkee ongelmalliseksi vaatimuksen menettelyn olennaisuudesta. Hallituksen esityksessä ei ole määritelty olennaisuutta. Oikeuskäytännössä tällainen olennaisuusvaatimus tulisi aiheuttamaan ongelmia sen suhteen, millainen menettely katsotaan olennaiseksi.

Hallituksen esityksen perustelujen (s. 150) mukaan saatuja varoja saadaan käyttää kohtuullinen määrä myös keräyksen järjestämisen kannalta välttämättömiin välittömiin kustannuksiin. Mikäli tarkoitus on kriminalisoida varojen käyttö muuhun kuin ilmoitettuun käyttötarkoitukseen ja kohtuullisessa määrin kustannuksiin, olisi yksiselitteisempää lausua näin rangaistussäännöksessä. Ehdotetun sisältöisenä säännös ei sanamuotonsa perusteella kriminalisoi varojen käyttöä mihinkään muuhunkaan tarkoitukseen, mikäli käyttöä ei katsottaisi olennaiseksi. Esitetyn rahankeräyslain 36 §:n rangaistussäännöksen mukaan tällainen menettely ei olisi rangaistavaa myöskään rahankeräysrikkomuksena, eli rahojen laittaminen vaikkapa omaan taskuun ei olisi kriminalisoitua, mikäli menettelyn ei katsottaisi olevan olennaista.

Muuta

Hallituksen esityksen sivulla 149 lienee kirjoitusvirhe, kun siinä lausutaan seuraavasti: ”Riippumatta siitä, minkä suuruinen rahankeräys on euromäärältään, luvan hakematta jättäminen tai ilmoituksen *tekeminen (pitäisi varmaankin olla tekemättä jättäminen; kursivointi kärkeäoikeus)* ovat yhtä lailla moitittavia tekoja ottaen huomioon lain lähtökohdat keräysten luvan- tai ilmoituksenvaraisuudesta, rahankeräykseen oikeutetuista tahoista ja rajoitetuista keräystarkoituksista. Näin ollen pienkeräysilmoituksen tekemättä jättäminen olisi samalla tavalla rangaistavaa kuin luvan hakematta jättäminen.”

Kärkeäoikeus toteaa, että hallituksen esityksessä on oikein otettu huomioon myös ne bis in idem -kiellon vaikutus, josta oikeudenkäynneissä tehdään paljon väitteitä.

